

повинен бути встановлений однозначно. Суд вважає, що французьке законодавство надає достатні гарантії у зв'язку з цим. У будь-якому разі п. Едауда та п. Босоні допомагав член звичайної колегії адвокатів, який мав повною мірою інформувати їх про наслідки такого вибору, який, за обставин цієї справи, був вільно зроблений та усвідомлений. Те саме стосується п. Мефтаха, якого консультувало бюро з питань консулювання громадян під час провадження у національних судах.

47. Отже, зважаючи на викладене вище, зрозуміло, що особливий характер судового розгляду в Касаційному суді, розглянутий в цілому, може виправдати отримання спеціальними юристами монополії на усні виступи, і що таке застереження не обмежує розумну можливість заявника представити свої аргументи за умов, які не ставлять їх в істотне несприятливе становище.

На закінчення, беручи до уваги роль Касаційного суду та провадження в цілому, Суд вважає, що той факт, що заявникам не було надано можливості розглядати справи усно, особисто або через члена звичайної колегії адвокатів, це не порушило їхнього права на справедливий суд у значенні ст. 6 Конвенції.

48. Отже, порушення пунктів 1 та 3 (с) ст. 6 Конвенції з цього приводу не було.

### *Правові позиції Суду Європейського Союзу*

#### СТИСЛИЙ ВИКЛАД РІШЕННЯ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ВІД 7 ЛИСТОПАДА 2000 РОКУ У СПРАВІ “ВЕЛИКЕ ГЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ ПРОТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ”\*

1. Директива 98/5/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу (далі – ЄС) від 16 лютого 1998 р. про полегшення професійної діяльності адвокатів на постійній основі в державі-члені іншій, ніж та, в якій отримана кваліфікація, яка скасовує всі вимоги попередньої професійної підготовки з права приймаючої держави-члена та дозволи адвокатам іноземної держави на здійснення адвокатської діяльності,

\* Переклад стислого викладу рішення Суду Європейського Союзу від 7 листопада 2000 р. у справі “Велике Герцогство Люксембург проти Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу” С-168/98 здійснений О. Посикалюком. Див. детальніше: Grand Duchy of Luxembourg v European Parliament and Council of the European Union, C-168/98, 7 November 2000 <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:61998CJ0168>> (accessed: 16.11.2019).

не порушує загального принципу рівності, спеціальним проявом якого є ст. 52 Договору про заснування Європейської Спільноти (зараз, після внесення змін, ст. 43), оскільки становище адвоката іноземної держави, який практикує на підставі свідоцтва, отриманого в іноземній державі, та становище адвоката іноземної держави, який практикує на підставі свідоцтва приймаючої держави-члена, не порівнювані.

Оскільки останній може здійснювати всі види діяльності, не заборонені або передбачені для професійного адвоката приймаючої держави-члена, перший, якому може бути заборонено здійснювати певну діяльність, зокрема й стосовно представництва чи захисту клієнтів у судових процесах, може бути суб'єктом певних зобов'язань.

2. Законодавчий орган ЄС, з метою полегшення конкретному класу іноземних адвокатів здійснювати основоположну свободу професійної діяльності, за допомогою Директиви 98/5/ЄС про полегшення професійної діяльності адвокатів на постійній основі в державі-члені іншій, ніж та, в якій отримана кваліфікація, обрав, на відміну від системи апріорного тестування кваліфікації у національному законодавстві приймаючої держави-члена, план дій, що поєднує інформацію для споживачів, встановлення меж або детальних правил, згідно з якими може здійснюватися певна професійна діяльність, численних правил адвокатської етики, обов'язкового страхування, а також система дисциплінарної відповідальності, передбачена одночасно як компетентними органами іноземної держави-члена, так і приймаючою державою-членом. Законодавчий орган ЄС не скасував вимогу, згідно з якою відповідний адвокат повинен знати національне законодавство, яке застосовується у справах, в яких він бере участь, а просто звільнив його від обов'язку доводити ці знання задалегідь. Таким чином, це дало можливість, за деяких обставин, поступово засвоювати знання на практиці. Таке засвоєння спрощується досвідом інших законів, набутих в іноземній державі-члені. Це також дало змогу врахувати стримуючу дію системи дисциплінарних стягнень і правил професійної відповідальності.

Роблячи такий вибір методу та рівня захисту прав споживачів і забезпечення належного здійснення правосуддя, законодавчий орган ЄС не переступив межі розсуду, яким користується, з метою визначення прийняттого рівня захисту загальних інтересів суспільства.

3. Директива 98/5/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС від 16 лютого 1998 р. про полегшення професійної діяльності адвокатів на постійній основі в державі-члені іншій, ніж та, в якій отримана кваліфікація, була належним чином прийнята кваліфікованою більшістю в порядку, встановленому ст. 189b Договору про заснування Європейської Спільноти (зараз, після поправок, ст. 251), а також на підставі ст. 57 (1) і пер-

шого та третього речень ст. 57 (2) Договору (тепер, після внесення змін, ст. 47 (1) і перше та третє речення ст. 47 (2)), оскільки вона регулює здійснення цієї професійної діяльності самозайнятою особою.

Підтверджуючи у статтях 2 та 5 право будь-якого адвоката (за певних винятків) здійснювати на постійній основі в будь-якій державі-члені на підставі свідоцтва, отриманого в іноземній державі, тієї самої професійної діяльності, що й адвокат, який практикує на підставі свідоцтва, отриманого в приймаючій державі-члені, включаючи надання консультацій щодо національного законодавства такої країни, директива встановлює механізм взаємного визнання свідоцтв іноземних адвокатів, які бажають практикувати на підставі свідоцтва, отриманого в іноземній державі.

Це доповнює механізм, встановлений Директивою 89/48 про загальну систему визнання дипломів про вищу освіту, які видаються після здобуття професійної освіти та навчання тривалістю щонайменше три роки, яка, стосовно юристів, має на меті дозволити необмежене здійснення професійної діяльності на підставі професійної кваліфікації приймаючої держави-члена. Отже, Директива 98/5/ЄС не змінює існуючі принципи, встановлені законом, що регулює здійснення професійної діяльності, у значенні другого речення ст. 57 (2) Договору про заснування Європейської Спільноти, що вимагало б одноголосного прийняття Директиви 98/5/ЄС.

Стаття 11 Директиви 98/5/ЄС щодо спільної практики професійних адвокатів стосується не умови доступу до адвокатської професії, а умови здійснення цієї професії. Це положення не вимагає від приймаючої держави-члена визнавати таку умову, якщо вона не дозволяє спільну практику адвокатів, які здійснюють свою діяльність на підставі відповідних свідоцтв. Отже, правила спільної практики можуть бути належним чином прийняті на підставі першого та третього речення ст. 57 (2) Договору про заснування Європейської Спільноти.

4. Оскільки Директива 98/5/ЄС про полегшення професійної діяльності адвокатів на постійній основі в державі-члені іншій, ніж та, в якій отримана кваліфікація, містить як зрозумілий, так і достатній опис загальної ситуації, що призвела до її прийняття, та твердження про загальні цілі, які вона має намір досягти, законодавчий орган ЄС, прийнявши захід загального застосування, виконав обов'язок викласти причини, передбачені ст. 190 Договору про заснування Європейської Спільноти (зараз це ст. 253). Цей обов'язок не вимагає, щоб він давав конкретні причини свого рішення з метою реалізації своїх загальних цілей, усунення вимоги, яка полягає у попередньому доведенні кваліфікації у національному законодавстві приймаючої держави-члена та безпосередньо надати відповідне право на професійну практику в галузі права.